

عنوان قرارداد:	گلستان برگزیده - Golestan .Selections
عنوان و نام پدیدآور:	گلستان سعدی (با رویکرد تکلیف محور) / محمدسعیدنیا ... [و دیگران].
مشخصات نشر:	قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۹.
مرجع تولید:	دانشگاه مجازی المصطفی ﷺ
مشخصات ظاهری:	۱۴۸ ص.: مصور (زنگی)، جدول.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۷۳۰-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	مولفان محمد سعیدنیا، رسول ملکیان، علی فاطمی منش، شهره مختاری.
موضوع:	سعدی، مصلح‌بن عبدالله، - ۹۶۹۱ ق. گلستان -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع:	Sa'di, Moseh -ibn Abdollah . Golestan -- Study and teaching (Higher)
موضوع:	فارسی -- کتاب‌های درسی برای خارجی‌ان - Persian language -- Textbooks for foreign speakers
موضوع:	نثر فارسی -- قرن ۷ ق. -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع:	Persian prose literature -- Study and teaching (Higher) -- 13th century
موضوع:	نثر فارسی -- قرن ۷ ق. -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع:	Persian prose literature -- 13th century -- Examinations , questions ,etc. (Higher)
شناسه افزوده:	سعیدنیا، محمد، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University/Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	PIR ۵۲۱۱
رده بندی دیویی:	۸۴۸ / ۸۳۱
شماره کتابشناسی ملی:	۶۱۴۸۵۳۴

BA۰۴۶۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

گلستان سعدی (با رویکرد تکلیف محور)

مولفان: محمد سعیدنیا، رسول ملکیان، علی فاطمی منش و شهره مختاری

چاپ اول: ۱۳۹۹ / ۱۴۴۲ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ ● قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نیش کوچه ۱۸:

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ / تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۲۵. ۳۲۱۳۳۱۰۶

✉ miup@pub.miu.ac.ir 🌐 http://buy-pub.miu.ac.ir 📄 pub_almustafa

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نویخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

- هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

گلستان سعدی

(با رویکرد تکلیف محور)

محمد سعید نیا
رسول ملکیان
علی فاطمی منش
شهره مختاری

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد. بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

درس ۱: دیباچه — ۱۹

- ستایش خداوند

- ستایش حضرت رسول ﷺ

درس ۲: دیباچه — ۲۷

- سبب تألیف کتاب (۱)

- سبب تألیف کتاب (۲)

درس ۳: باب اول:

در سیرت پادشاهان — ۳۵

- پادشاه و غلام

- انوشیروان و غلام

درس ۴: باب اول:

در سیرت پادشاهان — ۴۳

- خریدار و فروشنده همزم

- دو برادر

درس ۵: باب دوم:

در اخلاق درویشان — ۵۱

پیاده‌ای در کاروان حجاز

فرزند عابد و پدر

درس ۶: باب دوم:

در اخلاق درویشان — ۵۹

شوریده‌ای در کاروان

سخاوت و شجاعت

درس ۷: باب دوم:

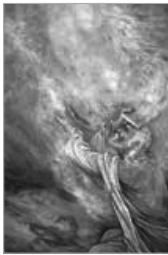
در اخلاق درویشان — ۶۷

لقمان و بی ادبان

نیایش درویش بر آستان کعبه

پارسا و زخم پلنگ

حق عابد

درس ۸: باب سوم:

در فضیلت قناعت — ۷۵

سعدی و بازرگان

کفش نداشتن یا پانداختن

درس ۹: باب سوم:

در فضیلت قناعت — ۸۳

دو امیرزاده در مصر

درویش نیازمند و توانگر ترشروی

درس ۱۴: باب هفتم:
در تأثیر تربیت — ۱۲۳
تعلیم ملک‌زاده
تربیت یکسان و طبایع
مختلف

درس ۱۵: باب هشتم:
در آداب صحبت — ۱۳۱
مُشک آن است که ببوید
خاموشی نادان
سخن خردمند با فرومایگان
جدال حکیم و نادان

درس ۱۶: باب هشتم:
در آداب صحبت — ۱۳۹
درشتی و نرمی
عاقبت سخن چینی
مال و آسایشِ عمر
رنج بیهوده

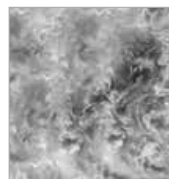
درس ۱۰: باب چهارم:
در فواید خاموشی — ۹۱
مؤذنی در مسجد سنجان
ناخوش آواز و خواندن قرآن
وارد شدن در سخن دیگران

درس ۱۱: باب پنجم:
در عشق و جوانی — ۹۹
پادشاه عرب و مجنون و لیلی
قاصد و یار غایب

درس ۱۲: باب ششم:
در ضعف و پیری — ۱۰۷
پیری در دیار بکر
پند مادر دل‌آزرده
آهستگی و پیوستگی

درس ۱۳: باب هفتم:
در تأثیر تربیت — ۱۱۵
مناظره توانگرزاده و پسر درویش
دولت پاینده هنر

مقدمه

از دیرباز آثار سعدی به خصوص گلستان به عنوان یکی از ارکان آموزش های مکتب خانه ای و مدرسه ای و دانشگاهی در نظام آموزشی ایران برای فارسی زبانان و غیرفارسی زبانان مطرح بوده و در مکتب خانه ها تدریس می شده است. مثل آذری «کسی که گلستان سعدی را در هفت سالگی بخواند، در هفتاد سالگی می فهمد.» مکتب خانه ای بودن آن را نشان می دهد. نه تنها در ایران، در شبه قاره و آسیای صغیر و آسیای میانه نیز یا متن گلستان یا بازنویسی آن را به زبان ساده تر برای آموزش فارسی استفاده می کرده اند. حتی در میان مسلمانان چین و فارسی زبانان آنجا نیز کتاب گلستان متن آموزشی به شمار می رفته است؛ چنان که از قرن ۱۴ به بعد، از ۷۰۰ سال قبل وارد چین شده و گلستان جزو کتب درسی مسلمانان چین واقع شده است.

محسنای شیرازی، از شاعران عصر صفوی، می نویسد: سواد خواندنی اطفال از گلستان است. ۱. التاریوس نیز تأکید دارد کودکان پس از دو کتاب گلستان و بوستان، دیوان حافظ را می خواندند. ۲. در عهد قاجار نیز این دو کتاب و به خصوص گلستان از کتب ثابت مکتب خانه ها بوده است: «اگر کودک فرزند تاجرو یا بازاری بود، هدف از تحصیل او این بود که قرآن یاد بگیرد و با خط و انشا آشنایی پیدا کند و خود را برای نوشتن محاسبات سیاق آماده کند، تحصیل او به کتاب گلستان سعدی و نصاب الصبیان و ترسل و جامع عباسی و سیاق و مشق خط و گاهی دیوان حافظ و بوستان سعدی منحصر می شد.» ۳. در افغانستان نیز گلستان همواره کتاب درسی بوده است.

آثار سعدی در نظام جدید آموزشی و طی یکصد سال اخیر نیز همواره جزو متون ثابت کتابها بوده است. طی این سالها ۲۸۳ متن از آثار سعدی به کتاب های درسی راه یافته و در مقاطع گوناگون تدریس شده است. گاه یک متن به لحاظ تناسب و اهمیت در دوره های متوالی تدریس می شده است؛ مثل جدال سعدی با مدعی یا دیباچه گلستان. گلستان سعدی بیش از آثار وی مورد توجه مؤلفان بوده است، سپس بوستان. در نظام دانشگاهی نیز در رشته زبان و ادبیات فارسی گلستان و بوستان و غزلیات جزء واحدهای اصلی بوده و هست. دلیل این همه توجه به آثار سعدی در کتب درسی، جنبه های آموزشی قوی این دو کتاب است. الحق نیز حکایات سعدی به دلیل قدرت زبان و تأثیر و ایجاز خود نقش تربیتی مؤثری دارد و سرمشق کامل زندگی است. نشر سعدی راهنمای نویسندگی و زبان او آموزش فن بیان و سخنوری است. بی جهت نبوده که خارجیان فارسی را با سعدی می آموخته اند. اشعار سعدی به دلیل فصاحت بر ذهن و زبان خواننده خوش می نشیند و جملات و ابیات وی در مقام ضرب المثل همواره بر زبان جاری می شود. اگر از فارسی آموز خارجی بخواهیم یک شعر فارسی بخواند، او حتماً شعری از سعدی و اغلب از گلستان می خواند.

اکنون کتاب گلستان را پیش رو داریم که برای دانشجویان خارجی دوره کارشناسی زبان و ادبیات فارسی نگاشته شده است. به زعم نگارنده، این کتاب طلیعة نگارش سلسله کتب آموزش ادبیات به روش نوین آموزشی و با اهداف

۱. نصرآبادی، میرزا محمدطاهر، تذکره نصرآبادی، ص ۳۸۳

۲. التاریوس، ۶۱۳ به نقل از گلشنی، عبدالکریم، «تشکیلات آموزشی ایران در دوره صفویه»، ص ۸۷

۳. قاسمی پویا، اقبال، مدارس جدید در دوره قاجار، ص ۴۹ و ۵۰

مشخص خواهد بود. دغدغه اینجانب و توصیه همواره‌ام این بوده و هست که آثار ادبی را برای دانشجویان خارجی و حتی ایرانی باید به روش‌های آموزشی و با رویکرد تکلیف محور نوشت تا هدف اصلی آموزش که توجه مساوی و موازی به چهار مهارت زبانی است، محقق شود. نثرگیرا و پیام‌های قوی سعدی استادان را به اهداف تربیتی و تحلیل معنا پیش می‌برد؛ غافل از آنکه با حکایات سعدی می‌توان تمام چهار مهارت زبانی را به نیکی آموزش داد. این گونه تکالیف، زبان‌آموزان را با کلیشه‌ها و صورت‌های زبانی درگیر و با نقش‌های ارتباطی و معانی مختلف آشنا می‌کند تا تسلط لازم را در فهم به دست آورند. فراگیر با ملاحظه غنا و گونه‌گونی زبان ادبی و استفاده از امکانات بالقوه آن زبان، نگرش مثبت به زبان پیدا و خلاقیت و شهامت بیشتری در خود احساس می‌کند و توانش ارتباطی آنان در برخورد با متون اصلی افزایش می‌یابد. مطالب ادبی، به خصوص گلستان عموماً پیراج و گرانبها هستند و ارزش مطرح شدن در کلاس را به قصد آموزش زبان دارند. دانش‌آموزان با مطالعه عمیق گلستان، اطلاعات زبانی فراوانی در خلال آن به دست می‌آورند، دایرة لغات گسترش و املایشان بهبود می‌یابد، با سبک‌های ادبی آشنا می‌شوند و اطلاعات فرهنگی، اجتماعی و سبک زندگی و جهان بینی فراوانی درباره زبان فارسی کسب می‌کنند. در متن‌های ادبی مثل گلستان، می‌توان کارکردهای ویژه زبان را فهمید. از آنجا که زبان فارسی به شدت کنایی است و با عناصر ادبی آمیخته است؛ فهم کنایات امری لازم و ضروری است. فهم کنایات در بافت زبان بسیار آسان می‌شود. دانشجویان در این کتاب ضمن آشنایی با زندگی سعدی، با خواندن حکایات شوق انگیز و انجام تکالیف فراوان، نشاط بخش و جذاب، نیروی تلقینی و انگیزشی فراوان در خود احساس می‌کنند. متن را به خوبی درمی‌یابند و قادر خواهند بود درباره دیدگاه‌ها و علایق و احساسات خود سخن بگویند و توانایی‌های تفسیری و نقادی خود را بهبود بخشند. پس در یک نگاه کلی اهداف کلاس ادبیات در چهارچوب آموزش زبان محقق شده و به نتایج زیر دست می‌یابند:

۱. غنی سازی زبان با انجام تکالیف متنوع؛
۲. آموختن اطلاعات ادبی و اجتماعی - فرهنگی از خلال گلستان؛
۳. بسط توانایی‌های خوانشی فراگیران؛
۴. کمک به رویارویی نظرات و سلیقه‌ها با انجام فعالیت‌های گفتگو؛
۵. استدلال، توجیه، توضیح و نگارش؛

در کنار این اهداف، سه عنصر توانش ارتباطی نیز محقق می‌شود:

عنصر زبان شناختی: دانستن و توانایی به کارگیری واژگان، آواشناسی، معناشناسی و صرف - نحو؛ شناخت نشانه‌های زبانی و قوانین ترکیب این نشانه‌ها.

عنصر جامعه شناختی زبان (اجتماعی - زبانی): شرایط اجتماعی - فرهنگی استفاده از زبان به گونه‌ای که زبان‌آموز بتواند واقعیت یک فرهنگ را درک کند.

عنصر عمل‌گرایانه و غیرزبانی: جنبه‌های گفتمانی و کارکردی، کاربردهای غیرشفاهی، کاربردهای ادبی، حرکات سرودست، ایما و اشاره.

و این همه، تمام اهداف غایی آموزش زبان از طریق آموزش متون ادبی است که در این کتاب به نیکی محقق شده است. پس باید به مؤلفان و برنامه‌ریزان بابت این ابتکار تبریک گفت و امیدوار بود آثار و متون ادبی دیگر با همین سیاق آموزشی تهیه و تولید شود و در جریان آموزش زبان و ادبیات گرانقدر فارسی قرار گیرد.